ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԽՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 21 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1847 — ԹԻՒ 279

ՆՈՐԻՑՆ ԼՈՒՐՔ

Կոստանդնուպօլիս · 18 փետրվարի ·

Խորհրդոյն Դրան և Յունաստանի կառավարութեան մէջ պատահած վէճին պատճառաւ քանի մը ամսուան խափանեալ երկու տէրութեանց յինքեան մէջ. նմանապէս դաշնակից երից մեծ տէրութեանց փոխանորդներն ալ յառաջ մտան այս բանին համար. ուստի Աթէնքի դեսպանին դեսպան տարած Մուսուրուսին իւր կառավարութենէն խրկած գիրերը կարդացել. և Յունաստանի արտաքին գործոց մինիստր Գոլէթթիսյած նամակը ալ, ինքն ատոր նայելով. և անհրաժեշտութեան ընդունելով զորս յանցանք Աթէնքի կառավարութեանց վրայ մնաց. Սակայն համաձայնութեան փճացեալ, որ մասինաւորի Աթէնքի օսմանեան դեսպանին ընտրութեամբ յետոյ ներքնապէս թերութեան ընդդէմ այսպէս ալ գործով գիտցուեցին համար. նմանապէս Կոստանդնուպօլսոյ Յունաց դեսպանին Արգիրոպուլոս ալ, նոյն ընթացքը 'ի գործ դնէ արտաքին գործոց մինիստր Լ... կոլեթթիի ընդունելոյ երեւցաւ իւր կառավարութեան կողմանէ և ընկերութեանց դեսպանանաց բոլոր պաշտօնատարաց, որոշելով այս հաշտութեան առաջարկի կարգը հանդէսի մէջ օսմանեան դեսպանին եղած անարգանքը քննել։ Այս վճռոյն համար երեք օր պայմանաժամ դրուեցաւ, և անհրաժեշտ օսմանեան պատերազմական Լէպիպ շոգենաւը Աթէնք խրկուեցաւ հարկաւոր նամակներով։ Այն պարոն Մուսուրուսին հրաման եղաւ Խորհրդոյն Դիւանին որոշումին մինչև երեք օր, եթէ Յունաստանի կառավարութիւնը 'ի գործ չդնէր յիշեալ պահանջը, խելքն Լէպիպ շոգենաւով Կոստանդնուպօլիս դառնայ դեսպանատան բոլոր պաշտօնատարներովը։

Յունաստանի կառավարութիւնը չընդունելով վերոյիշեալ բարեկամական առաջարկութիւնը, օսմանեան դեսպանը անմիջապէս Լէպիպ շոգենաւը մտեր է իւր ընտանիքովը և դեսպանատան ամէն պաշտօնատարներովը, որոնք փետրվարի 5ին հասան այս մայրաքաղաքս։ Պարոն Մուսուրուսը նոյն օրը Խորհրդոյն Դրանը գնաց, և հարկաւոր տեղեկութիւնները բերնով ծանուցանելէն ետքը, հետեւեալ օրերը քանի մը անգամ եկաւ տեսութեան բարձրագոյն մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց մինիստր փաշային Ալի էֆէնտիին հետ։

Յունաստանի թագաւորը յառաջ նամակ մը գրած է օգոստափառ օսմանեան Կայսեր այս վիճակիս գործին վրայօք. բայց նոյն նամակը բացախոսն չըլլալով Տաճկաստանի դեսպանին դէմ եղած անարգանաց վարմունքը քննելու, արտաքին գործոց մինիստր Ալի էֆէնտին նորէն գիր մը գրեց Յունաստանի կառավարութեանը, որուն մէջ ամէն պայմանաւոր կերպով այս գործին վրայօք Բարձրագոյն Դրան պահանջած խնդիրը կատարելու համար, ծանուցանելով թէ մինչև որ անցնելէն ետքը, պէտք պատասխանի իր քաղաքական կապակցութիւնները վերջացնել Յունաստանի դեսպանին հետ։

Կայսերական հրովարտակաւ հետևեալ փոփոխութիւնները եղան։

Բարձրագոյն մեծ Եպարքոսին խորհրդական (մուստէշար) Սարիմ էֆէնտին ելեւմտից ատենապետ անուանեցաւ մուշիրութեան աստիճանաւ, փոխանակ Նաֆիզ փաշային, որ հրաժարեցաւ իւր պաշտօնէն։

Մուստաֆա Զարիֆ փաշան, որ առաջ պաշտօնի էր, Պոլսեցոց ընդհանուր կուսակալ կարգեցաւ, Միւշիրութեան աստիճանով։

Հաքի Էֆէնտին, որ ընդհանուր զօրապետին (սէրասքէր) խորհրդական էր, բարձրագոյն մեծ Եպարքոսին խորհրդական անուանեցաւ, Սարիմ փաշային տեղը. և այս պաշտօնին պատճառաւ Պալա բարձր աստիճանը շնորհուեցաւ անոր։

Մայրաքաղաքիս քաղաքական կառավարութեան ատենապետ Հաֆըզ փաշան իւր պաշտօնէն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

[illegible] Արքեպիսկոպոսին ։

ԵՐԳԵԱՆ

Նուաղէ Յօժանակ վարժապետն Ճաքէեան Վինչէնց
 'ի տիեզերական Զօֆոռնէոյ ·

Երբ Աղաւաղն խոժոռին հայթեալ
 յիւր սէրն գերազնին ·
Եթէ Պոլսեան՝ զիւր զեղ գեղեցկել
 անմահ քնարին ·
Եթէ փառաւորեալ գեղցն Արշակայ՝
 զինչ Կայսերակին ·
Հանդերձեալ յիւր սիրոյն նուագել զայրերն
 զի յիւր անուշ ոգին ·
Եթէ Արփիական փառաւորեալ քնար
 Աղեմանն 'ի բազխել
Լուցեալ յիւր սերտ հայրենեացն հանդէս
 զԱնուայն երգել ·
Եւ ինչ կանգնեալն սիրք գերապատուեալ
 նորա յերկնահանգէսս ·
Նորին դիմէ Լ... ·
 հրաշքն յառաջագէս ·
Իբր պետն Հռոմէական 'ի յանձնի մարդոց՝
 ծածկեալ բեր նուէր ·
Իբրև տանը Կղե... · որ փայլէր յերկնի
 Իբր առաւ ընդ եթեր ·
Նուէրն այն ոչ էր յածոյց Քնարեան
 յոր պարծէր Եգէ ·
Եւ ոչ խակ Փիղոս զայս բայս հրաշալի
 կարդայ թէ գտեալ ·
Որ ծնաւ սուրբ կոյսն զառաջեալ Այէն
 վրկիչ աշխարհի ·
Որ առաւ յինքեան իբր մի յազնուօք
 զԼուսահոգին Երկի ·
Որ օրհնէլեաց՝ ամբին արար Փրկիչ
 յոր վերջ հրաման ·
Տեառնողաց ծնօղք 'ի Հոգւոյն բարեաց՝
 ծնեալ 'ի նոր տեսան ·
Որ զանդրանիկ թէև հրաշիցն 'ի խնդիր
 Տիրամօրն եղաւ ·
Թէև չէր գեւ ժամն ցոյց զատրանութեան
 մոյն 'ի խնդրեալս ·
Որ աշխարհ զիւր խաչ արարիչն ծածկեա ·
 'ի ձեռն Եկեալ
Օժտողանայր 'ի յանց սարբեց յաւէտեանց
 'ի պաշտօն մտեալ ·
Այնք Յայտնեցին չորիք ...
 Ատրապետեան գէն ·
Ճանաչեն մեծ կենդանեաց և գեղաչորժան
 հարին զնին անդ էն ·

Այնք Պղուաքն այն մէս բանաւորն
 սարսափելական ·
Դասաւորեալ եղև · որ քաղցրեր ձայն՝
 զխնկելոյն մորթկան ·
Ընդ հաւածին Լևոնին յեխու
 սաւ յառաջ ծուխն ·
Իբր ծաղիկ զիւր եղև եղ. բարձ ներբունաց
 Զգուշութեանն անհուն ·
Ընդ՝ ուր Խերսոնին ընտրեաց բնակարան
 կենաց պատգամաց ·
Թէ "անուանն իմ անդ եղիցի և անին
 լուսամոռ" ·
Ընդ որ առ ...՝
 հրին առ Մարդութեան ·
Նա նախամեկնեց փառօքն այն անձնան՝
 պաշտօնիցն Արամեան ·
Ընդ այն հանգէսանդ սերտ սնեալ՝
 Վեհապետութեան ·
Յերկնապետն Տաճարն Թափոր բոլոր ·
 յորդել զիւր փեսայն ·
Զի դուռն Արքայութեան յանուց չորհել՝
 իւր Տան Գիմաղե ·
Զոր ընտրեալն խոկ էր՝ ընդ խնամօք իւրոյք
 Հոգին հրաշապատեաս ։
Իբր աջն 'ի բարձր եղան իւր փառօք

զրկուեցաւ․ որուն դեռ յաջորդ մը չտրուեցաւ․ ուստի յիշեալ որոշումը քիչ ժամանակուան համար Լեհաց փաշային յանձնուեցաւ, որ ընդհանուր զօրապետի փոխանորդ է։

Երզրումեան Խարբերդոյն սանճաքին ամփոփ Միւլթազըմ էֆէնտին՝ ընդհանուր զօրապետին խորհրդական անուանեցաւ։

Խարբերդոյն Կրտն առաջին թարգման Վէհպի էֆէնտին կայսերական սանճաքին ամփոփ կարգեցաւ, փոխանակ Միւլթազըմ էֆէնտիին։

Լեհն Մուհսին էֆէնտին, որ Խարբերդոյն Կրտ թարգմանութեան գրասան վերատեսուչն էր, կայսերական սանճաքին առաջին թարգման անուանեցաւ։

Թարգմանութեան գրասան գլխաւոր պաշտօնատար Նուրէտտին պէյը՝ նոյն գրասան վերատեսուչ անուանեցաւ Լեհն էֆէնտիին տեղը։

Ագրիպանուպոլսոյ կառավարութեան պաշտօնը Բաւրէմ փաշային յանձնուեցաւ, Թէյֆիք փաշային տեղը, որ Կոստանդնուպոլիս պիտի գայ։

Վեհափառ Սուլթանը մարդասիրական ազնիւ շարժմամբ բարեհաճեցաւ ամիս 30 հազար դուրուշ ռօճիկ շնորհել Եկամից նախորդ անտուչ փեսայի Նաֆիզ փաշային։

Ագրիպանուպոլսոյ նախորդ կառավարիչ Թէյֆիք փաշային ալ ամիս 15 հազար դուրուշ պիտի շնորհուի արքայական հրամանաւ։

—Աթէնքի սանճնեան գեսպան պարոն Միւզիւրիւսը փետրուարի 8ին Պէյօղլու գնաց ուղեւորելու հինգ մեծ տէրութեանց փոխանորդաց այցելութիւն ընելու համար։ Նոյն օրը պարոն Միւզիւրիւս անգամ մը եղաւ Անգղիոյ դեսպանին բաւ մեծ ճաշուն, ուր ներկայ էին նաեւ ուրիշ տէրութեանց դեսպանները։

—Կառավարութեան արձակած հրաւէրոց համաձայն աշակերտներէն 16 նորահաս սանճակ

երկաթուղիներ այս օրեր Սրբոյ Լեսսափ կառավարութեան հրամանաւ, յիշեալ օգտակար արհեստ, և անոր վերաբերեալ գիտութիւնները կատարելագործելու համար։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

Պեռն, 2 փետրվարի։

Ներքին թիւնը և բարեկարգութիւնը երջանկութեան մէջ քաղաքական կառավարութեան խորհուրդ և մարդասիրական ընթացքով, թէ՛ Նաւ հանգիս մէջ և թէ՛ Նեօշաթէլ մէջ։ Տօսին կռիւները ժողովուրդները քիչ քիչ կը մոռցընել սկսան այն առջի քաղաքականութիւնը, և մեծամեծ վրդով ունեցած տարբերութիւնը և խէթը։

Նշխարհը Նեօշաթէլ Մօնթէն գեղին բնակիչները գանգատ ըրեր էին Զուիցերիոյ դէմ թէ ազատութիւն առին կանոնէ խրեցին, և այս դատաւորապետ դիմեցին Պրուսիոյ փաշան թէ իրենց հաշիւները քննուին ի ներկայութեան երեք անձանց, որոնք ընտրեր էին իրենք այսինքն Սաքս Կիրտան Հէնտրը, գերագահ Թօղսա Մարտի եպիսկոպոսը. և մէկ հարուստ անձ մը Նէօ-Հավէլ Թօղսա անուն։ Պրուսիոյ փաշան ալ ընդունեց անոնց խնդիրը, բայց զանազան հաշիւները քննուելէն ետքը Զուիցերիոյ անմեղութիւնը և ուղղութիւնը յայտնի եղաւ՝ բառ առ բառ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտրա, 5 փետրվարի։

Սանկտպետրբուրգ Լեռնանցք խորհրդարանին նախագահ Լորտ Ճօն Ռասըլը զանազան առաջարկութիւններ ըրաւ այգւոյն հաշտարարութեան ժողովին մէջ Եւրոպայի հաշտութեան գործոց վիճակին հաստատուելուն ըլլալու համար։ Յիշեալ առա

քարկութիւնները հաճելի երեւցաւ ժողովին ամենուն ալ համաձայնութիւն առին ի գործ դնելու զանոնք։

—Այս Սողոմոնեան ծանուցած հասարակաց խորհրդարանին մէջ, թէ կառավարութիւնը անգլիական նաւահանգստաց մէջ երեք նաւ ձգել տալ, որոնք զանազան վճարով (մէյրէն) բեռնաւորուած էին, և Սօրթուկալի պատշաճով ալ պիտի փախչին։

—Տէյլի Նիւս լրագիրը կը հրատարակէ թէ Սեւաստոպոլ հիւսիսային կողմի ժողովուրդը դեռ թէ պատրաստուած են ուսեալ պատասխանեան և իրենց պատուոյ կարգաւորութեանը պաշտպանելու։

—Անգղիոյ և Գաղղիոյ կառավարութեանց բարեկամական կապակցութիւնները դեռ թէ մի նոյն վիճակի մէջ են մէջտեղ այսինքն առջի մտերիմ համաձայնութիւնը խիստ թուլցած է, և մեծ ցրտութիւն մը կը տիրէ այս երկու տէրութեանց քաղաքական յարաբերութեանց մէջ։

ԳԱՂԻԱ

Փարիզ, 7 փետրվարի։

Այս տէրութեան քաղաքական կացութեան վրայօք երեւելի գրուած մը շատերը ծանուցանելու։ Թէպէտեւ կառավարութեան հակառակորդները շատ գէշ խօսեցան խորհրդարանը մէջ մանաւանդ Կիզոյին քաղաքական ընթացքին համար մանաւանդ Սօնթէքամպէլը զբաղ առանձնութեան փախչել, որ Գաղղիոյ և Անգղիոյ տէրութեանց մէջ եղած ամէնն մեծ բարեկամութիւնը ընելու, այլ ամենայնիւ կառավարութիւնը հաղթութեան կոխուելը պահել բերելով ի մ քաղաքականութեան օգտակարութիւնը համառօտ օրինակը կը տեսնուի և շատ երեւելի անձինք խոսելու ու թէ համաձայնութիւն ցրցուցին մարմինի պէտքին այլ բանական փորձառութիւնները։

զՄեծ մարդասէր ալքին,
զԱխրախոս Արշին զանօթին ի ծուէն
ազգային Դաւթեանին։
Կարգէ կանանն հարցուր, զի Հոգին ընտրեալ
զուռն Աւգիանծին։
Որ ոչ է անմեղ և ոչ խոկ վարձկան
ի հանդերձ զգեստին։
Այս ի բէն Սողիմ պատիւ խոր մեղսա,
խոր ականուն ոք։
Որ յերկնից բերել՝ մխիթարող բարբառ
ի հրեղէն բոցոց։
Նորա փայլուն շունչի՝ գալով էրմենական՝
խորհրդ լոյս հաւատ,
Զանելի հարկն՝ զիմաստն, զբռնաւոր,
և զայլասըն չարախօս։
Ի նշուին ահա՝ յանձինս չնաւորաց
Հայաստանեան Ցիւաւս,
Զայս յարդն յարեաց, որ գերադասելի...
Թամբ քաջայօս։
Կեցցէ դահակալ՝ պաշտպանութ օրինաց՝
պատկեսալ Վիլհելմ։
Երբեմն նոր օրէ՝ գիտութեանց լուսոյն
փայլել Մէկէնաս։
Զի արդ Դարզմեթօյ՝ լոյս նոր Պողոսին
որ երբեմն փայլէր։

Ի ծոց հայրենեաց՝ պարծէր յաւէրժ
մանկանց երկրացն։
Զի հարազատն փառաց Տաճարին
ճառագայթեալ ծնեալ։
Դիմել առաջինոյ յանձնել սիրոյ իմ
Մխիթարեան տաճար։
Զի հանդիսայն ի ջանից յանկարծելոյ
երկնախոսութեան կուռս։
Ընտրողաց ասէ զի յառաջ գիտէ ազգէն
ամէն Թարգմանաց։
Զի թագաւորել յաղթող ամենից
մերն յաւէտ Տանը։
Այս մեծայանձն գովեալ մայր փառաւոր
պարագայ մաներ։
Ահ կայ և ալբի հանգիստ ի սիրտ մեր
այն համբերեսցէ։
Եւ զայն քո պարգեւ մեր անունդ Ցիւաւ
սիրոյ քաղցրիկ։
Զի ընդ Թարգմանչաց ի անձն աղօթելոյ
մէրօղին խոստ։
Մինչ հայերն անձն և որդւոց բազմաց
յօժարեցի քննոր։
Ընդ մշտածաւալ լուսոյ Դաւթեան զ
ծաղկեալ Արփւոյն։
Եւ դաշն խնամոց փայլեսցի գովեալ

պատրաստ անուն։
Այսօր խնամոց արդարոց սողոմն
զԹագրն Հայոց։
Նախընտրի շուք պատկ պարծանաց
դերանան Դիոնի։
Արդեօ Պետրոսին խոր սէր մեծար՝
բերան ի հերթեալ։
Զայլոց մեր խնթիր խորհրդոյ
զնու փառացն յարգել։
Ընդ ծաղկայն այն քաջ Հայաստանեան
Նեւորեան ազգայինս։
Պերճ առանց արժանեաց կենաց առաքինեաց
զորս բղխեալ Ցիւաւ։
Ըստ գերցեան արփանիայ, զԹարգման
զօրեղագոյն Մառնիկոս։
Խոր Մեկենասին՝ ձեռ Երա զօրելով
զարդարեալ նոր զարդս։
Եւ զԱլէքս առաւ ի նախաշաւիղ
ի ծովայն Ալեսաց։
Իշխանն պետութեան՝ հայ նախանձայոյզ
զի իւ յայտնեց փառաց։
Կեաց յամս հարուստ, փառօքն Զմիւռնիա
մաքրեալ առ Աստուած։
Ընտանեաց գեղ արեն ազգ դաւթեան
յոյս պայծառ բերելով։

Ֆրանսիական Հրամայողական Լուի Փիլիփ Թա-
գաւորին որդին Մոնփանսիէի դուքսը բարձրա-
գոյն հրամանատար անուանեցաւ Թնդանօթաձգաց-
ւոց։

Արշաւանքն թէ առժամայ խիստ խիտոնայ մէջ
քաղաքին մը ըրած է․ Երդումութեան տե-
ղակալ Մուրթիէն որ Նոր պիտի Հրամայողա-
կան․ իր պաշտօնէն անձնական պատուով թեան
հանուած․ և անոր տեղը դրաւ Տիւմաս պիտի
Երդումութեան անուան․ որ այժմ Հրամայո-
ղութեան անուան է․ և՝ այս երկրի
պաշտօն այլ դարձ Հերթէրին պիտի յանձնած է։

ԹՈՒՐՔԻԱ

Մէկէ օանձեան գեազան պորան Սերվի-
ային կառավարութիւնը զաւնուր մեծ արդէնար-
ները բաղաքական անձանց մէջ․ որովհետ
տեղը կրկնում առնի մէջը դարձ Վալէթիին ան-
կանրելմօցքին դէմ․ յանորէ եթէ ունէր կրնար
բուն բաղաքականան կերպին մէջքացնել այս
մասը գիտուածը․ ու մեկ կարծելի է որ խօսը
խօսելու որ հեռանալներ ծայրի Ցանասանի
կառավարութեան համար։

Համադաշութեան մեծամասն մասը յայտնի եղ-
ած որ․ եթէ Տաճկաստանի և Ցանասանի
մէջ եղած բաղաքականական կապակցութիւններ
հասնելը բնաւ․ բոլոր միասը Ցանասանի տէ-
րութեանը պիտի ըլլայ․ որուն բաղմաթիւ փամփ-
ուշտի նաւերը դրեթէ անկարծ պիտի մտնեն,
ասոր ՝ի հաշիւ սրտեռնցոր․ ուրիշ մեծամեծ և
բնական միաներըը․ բանզի Ցանասանի ժողո-
վուրդը կրնանք համատել թէ․ չկրնար այրելու-
ցեր աւատութը ընելու Տաճկաստանի հետ․ և
Ցանխաուսին օանձեան տէրութեանը անհնարին
պատութիւն մը չանի Ցանասանէն․ Այս
յանձնառու այգանկը երեկին անձինքը հաւեալ

Չնորհ եմ աւարտի ․ որ օր յառաջ յաջող փափաձան
մը ընդունի այս գործը․

Օտմնն Թագաւորը յառաջ նաւակ մը դրեց
օսմանեան Միհալաւ Կալմէր մանրամասն անդի-
կութիւններ առաւ այս գործոց գիրուածէն
փոյթը․ և խնդրելով որ բարեկամաբէն ըմնայ
գործը․ այսու ամենայնիւ հասարակաբէն չյաջող-
ցունք թէ այս ազգայական ընթացքը յաջող փոփ-
ման մը պիտի ունենայ․

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Զմիւռնիա․ 21 փետրուարի․

Մեծ միսիթարութեամբ կրծանուցանեմք հա-
սարակութեանը թէ Կոկոնթացի հայոց արարքու-
թիւնը որ բաւ օրէ յառաջ կայմ կրծակի զանա-
զան օգտակար աշխատութիւններ ՝ի լոյս ըն-
ծայելով․ հիմակ որ բանի մը անգամ՝ յլէշտակել-
ցինք օրագրիս մէջերուն։

Այս օրերս ձեռքերնիս հասաւ նաև նորատիպ
մատեան մը՝ անուանեալ Մէնէստրէն յաչմաստրէան
առքն Ցուլանու աստեղց․ որնոր շարադրած է
Տէր Պետրոս ուստարիչ Արքեպիսկոպոսն
Սրածովեան Բերգունեանց Կաթողիկոսացի պատ-
զան մեկնելները հանաւանդով։

Այս մատեանը, որուն արդէ բաւ բուն օգտին
մարդիկ և պարծած է, կոչեցմացի Արարատեան Մէ-
կէրոսեան արարքատանը ագրած է․ օժանդա-
կութեամբ մեծազարն և ազնուական տանէ մի Ա-
գուլեցեան պարոն Ցակոբնենի․ որուն երկու-
թեամբ հրատարակեալ մատուցանել ուսումնասէր
բոլոր հասարակութեան մանրին շնորհակալեաց
հասատեր։

Ցիշեալ աշխատութեան միտքը երկրա-
նաւակ հրատարակուած են այս գործին արարքու-
թեանը փերպակերել․ զորոնք որժան համարե-
ցինք առաջնոյ թերթիս Բանասիրականին մէջ

՝ի սիրդ օրհնութեանցանել ՝ի անձնիւթեան մեր
բարեկեր ընթերցողաց։

—Ցօժարամիտ որսկե կրթութեան ծանուցանէ
յու ուսումնասէր հասարակութեանը թէ բոլոր
բնէ Մուրադեան ուսումնարանը այժմ, որ 1845
տարուան ակըզբին հրէդւթեանը զուէ եղած էր
մեռ օրէրս նորէն պիտի կառուցանէ․ անոր նախկին
հիմնողին Ցենովի մեծաղարու Մուրադեան Ցա-
կոբ աղային աշխատականին օժանդակութեամբ։

—Այժմիս առ իբ Մանչեսթրա եկեղեցւոյն մէ-
նաւթիւնը․ Թէկոնա ժամանակիս գերազանց այ-
բաղ ազնի պատասխան հերկի թէ զեռ բանի մը
տարի պիտի յառաջէ․ այսու ամենայնիւ․ անոր
գործի երկու գանձը որդէն փառաւորապէս
չմնա եղան։

—Ինչպէս ուրախանք բաղաքիս Հոլլանտ Հոյոց
Թագին մէտ թեանը փոքրաց խօսիլ․ բայց այս-
ու ցինք որ բոլոր անգուանքը արգելական մարզա-
կիր հրամանագը համեմատ արժանաւորապէս
բանեցին․ որպէս օրնաւնեան հասարակու-
թեան շնորհակալութիւնը օրհնաւոր կերպիւ կա-
րող ըլլանք մատուցանելու այս գործին համար
աշխատասեր ժողովքի․ որ իրեն յանձնուած
դժուար պաշտօնին մէջ գիտէ հասալ․ բաւ
որու մ միայն բանի մը ամբողջ մօսց բանութե-
լու․ Այս յառաջ թէ անհոգմնապահութեանը
և որ յառաջ թեանը փարաւերով, մեր ժամերը շնոր-
հակալութեանը փոխ խրատանք պիտի ստանան։
—Փետրուարի Ցին կիրակի գիշերը Ֆրանքբուլուած
յանյաց Թաղին քիչ մը վեր հրդեհ մը պատահե-
լով, մէկ խանութ միայն այրեցաւ․ Դարբաղքա-
բար ուր խիստ հանդարտ էր․ և հարիւր եղած
օգնութիւնը անմիջապէս հասցուցին․ այս թէ
ուչ մեծ վնասուց պատճառ պիտի ըլլար․ բանզի
քեչեալ Թաղին շինուածքները դրեթէ բոլորը
փայտեղէն են։

Պէր յարդի մեկիմ,
Խորն Ցակոբեան Երզնկեան

միշեր այս խնդրել ՝ի տեղ։

Աչէի բարեկարութիւն քոյ․ ո խնամակալ
մեծ, հրացուցանէ զիս․ անանձնել զեղչու-
թեայ նախանձն բարի առ ՝ի լոյս ածելոյ զայն
խոհան․ որոյ գովեստն փոխել ՝ի Ցնուածոյ ա-
ռանի․ որ կարդացեալ կամ լսելը դատու ժող-
ովութեան"․ Ցայսն․ Պէ․ Պ․ Ինչ այս բա-
նաֆափող ընալ երանելի Պետրոս առաքելական
Ալեքսանդրացոն Պերբուրեան ձեռն ՝ի գործ արկ
մեծութիւն և ՝ի պարզօրանութիւն բանիցն
գրոհ թեան Աստուծոյ․ զանիլ կեալ մանկանց
այնց եկեղեցւոյ զԸնտանածոյին բանս առ ՝ի ան-
մեծ փոխելոյ Երբ՝ զա․ ո աշխարհ Աթենի․
որոնք թեան գործ պատճառ․ ոչ միայն զա-
նազան ժամանակն․ և ընթեթական ցեցակեր
զորս․ թեան՝ այրայն թեամբ ընդհանուր յա-
ջողել փոխեցոր․ այլ և որը անմտական էին
այս մեծղածորան քաղցրութենէ․ զի բան իսկ
զամեննեյն մերում զհոդոնքնազգացին պատուի մա-
նաւորութեամբ առ հանդէս այդ մեջ․ բա-
նաւորութեան բանի այստեղական նեան
և, Բանքի և հոգի քոյ բարեբաղձ փառեալ է
վեղքեալ ՝ի բանս անուանոցին քոյ՝ երանել-

ւոյն որում Ցոհաննու որ ասէ Արբանի որ արժէ
զլան մարդարէութեանց զայս"․ Ցայտ․ իբ․ 7։
Եվ արդ՝ փրկանութիւն զոր հոգեւոր կամեցալ
և ազգիս մերոյ․ ոչ միայն զՑնուածոյ որութիւն
բո ցուցեր արդեանք․ այլ և՝ աշխուական առա-
քինութիւնս որոյ ձերոյ յայտնեալ օրինակ եաղ ը
ամենեցուն Աստուածապաշտից․ Բանզի միով
ձեռնարկմամբ գործ կրկին բարեպաշտ․ նախ՝ զի
աշխատասիրութիւն երանելի հեղինակին ըն այս-
տեղի․ ընդ և ՝ի բաց արտամերժէ զա․ ՝ի դանդաղ
ատանանց ժամանակին ծախման զերկիւղն․ ընդ և
ծանօթեան որ ինն յէշատակութեամբ արգասուո-
րի՝ յանձնարարանելեաջն գտեալ յանին ամենե-
ցուն, տարածել զԸնտանածոյին յայտնութիւնս
էր միոյ ես՝ յատաուծին բարեպաշտութեան
բաւեմ օրինակ առանց նախանձանդիլ արթ
աշխատութեանց․ զան գործել ՝ի խնդիր խնա-
մոյ մատենից ողտակարաց․ զորս և ՝ի լոյս ըն-
ծայել յեղակիսնն։ Արդ ոչ միայն Երողէն
մատմեւր արդարադի խնամածրաց առ ՝ի նո-
րանսր արտադրել մատենս բարգաւմնս․ զա-
ռնին իուսաւորութեան ազգիս և պայծառու-
թեան․ այլ նաև հասարակութիւն իսկ ատենց
աշխատանաց մեծաց՝ փոխելն զգաստոր և զեռ-
գեանանդ հրատ Աստուածային ՝ի բարեկերթու-

թիւն փարոց․ Թողում յեղել և զամեն յառաջ
բարեկարութիւնս ձեր յայսմ մասին, որ փոխա-
կելի էր ինձ անառել զարդարութիւն մատենս
այսմիկ։

Աղայէն արքան գերազանց գործոց ամիթ
դըեթ գեանելով ժամանակ մանկրին իմ․ զի-
տող հնարաւոր իցէ առ ՝ի ընծայել մեալ, և զգա-
ցանի գործոյ քո և զեռանդ ոչ հաւանել։ Այլ
զինչ առ այս բանական ՝ի շնորհակալս կայցէ
բան, նա զի երկնչեմ եմ՝ զի անմերթեմ բանդ
իմ ոչ արժանաւոր բաւ որ յեր բաղձանաց յարա-
նաւորեալ․ մեակ փախուե սրեցէ․ Աղէն փառս
խնդրեմ ՝ի անտանէ պահել զաջասեալ արանդ
Բարեւնալից հեղանակեալ գերդաստանին ձերոյ
ընդ հոգինեաւ ամենայոր ազգն իւրոյ, որ բան
զոր պայծառացեալ աւրախտականն որպէս՝ ՝ի
փառս Աստուծոյ․ ՝ի պարծանս Արամեան ազգի․
և յաւագութիւն իմոյ որոց, որ հանց մեղս՝
շնորհաւորս խոստովանելով զանձն իմ․ յանձնեալ
կենսա մնալ հնազանդ փառն սիրօհարդնեա
Ցարդոփ թեան ձերոյ արբաւորեալ և բարեհոյց․

Ընտրեալ որդւոյ Սեսողի Երուսաղէմ

Կ. Պոլիս․ 8 Ցունիս 1846 Նուիրակ Հնդկաց

Տէր Պետրոս Վարդապետ Օ․ Յուսուֆեան․

—Հայաստանէն եկած վերջի հաւաստաւոր լուրերը կը ծանուցանեն թէ մեծապատիւ արքեպիսկոպոս Ներսէս Պատրիարքը Տփխիս եղած ատեն իրանց եկեր է տեսութիւն ընելու Կովկասեան սահմանին փոխարքայ այդ ծառայական Վօռօնցօվ իշխանին հետ՝ սուրբ Էջմիածնի Կաթողիկոսական Աթոռոյն մերձաւորաց բարեկարգութեանց համար․ որոնք լմնցնելով՝ ապա, ամառն մէջ նորէն պիտի դառնայ ՚ի սուրբ Էջմիածին ։

Նորին Պայծառափայլութեան մտադրական զգացողութիւնները և քաղցրահոյ մտերիմ՝ բարեկամութիւնը որ ունի մեր սրբազնասուրբ Հայրապետին հետ՝ կասկածոյ չտան մեզ․ թէ բոլոր խնդրանաց Նորին Վեհափառութեան՝ ամէն հոգւոր բարեկարգութիւնները ՚ի գլուխ պիտի գրուին որ յաւէտ Կովկասեան փոխարքային առատապէս իմաստից հոգևորութեամբ ։

Մշտանի հայոցի բնակիչները կատարեալ անդորրութիւն վայելելով՝ յիշեալ պատճառաւ կ՚ապրին․ Մուշեցւոյն մտադրական բարեկառավարութեանը տակ․ ջերմեռանդ բարեմաղթութիւններ կ՚ընեն անդադար Օգոստափառ Կայսեր երջանիկ կենացը համար․ որ բարեհաճեցաւ այսպիսի բարեգութ կառավար մը շնորհելու իրենց ։

—Կովկաս Օրէնս լրագրին չորրորդ Թուոյն մէջ կը կարդամք, թէ Ռուսաց զօրքը նոր յաղթութիւն մը ըրեր են Կովկասու լեռնականաց վրայ․ որոնցմէ 6000 հոգիի չափ ժողվելով Կօղմին բռնած ամրոցին վրայ յարձակում ըրեր էին ։

Իզմիրու քաղաքական ժողովոյն (շուրա) մէջ․ Յունաց ազգին կողմանէ նստող փոխանորդ Փափազ օղլու պարոն Սիմաոսը (որուն դէմ բանի մը ժամանակէ ՚ի վեր գանգատ կըլլար ։) իւր պաշտօնէն հրաժարեցաւ, և անոր տեղը Լազծի օղլու պարոն Նափթոզին ընտրուեցաւ․ Իսկ Հայոց ազգին կողմանէ չատոնցմէ ՚ի վեր դրուած նոյն ժողովոյն անդամը դեռ կը մնայ ։

—Նոյած չարթուանէ ՚ի վեր քանի մը գողութեանց դիպուածներ պատահեցան քաղաքիս մէջ․ նմանապէս Յունաց մէջ քանի մը հոգի մեռաւ բուեցան, և մէկ հոգի ալ մեռաւ մէկմէկու հետ սաստիկ կռիւ ընելէն ետքը ։

—Վրացերու Նոփօլիթեայ Քաւաֆը ծանուցանէ․ թէ քաղաքիս բաժնոցս սուրբ Գօլիկօրպօսի եկեղեցիէն շատ մեծ ցլին ոսկեայ կանթեղներ գողցուեցան ։ Այս կանթեղները անցած չարթուգտնուեցան․ բայց գողերը չյայտնուեցան ։

—Սքեմարէն սաստիկ գանգատներ կը գրեն Պէժահար օղլու Մուստաֆա աղային դէմ․ որ յիշեալ գիւղաքաղաքէն մէկ ժամ հեռու Սիւլէյմանլը բռնած գեղին կառավարիչն է ։ Այս Աղան աքբաշական նոր բարեկարգութեանց (Թանզիմաթի խայրիէ) դէմ վարուելով մեզ, շատ նեղութիւններ կըպատճառէ եղեր հասարակութեանը․ աղօթնաւոր աղքեր ապահանջելով անոնցմէ, և բռնութեամբ վարուելովանոնց հետ Խնթիլադիքէ բռնած ասոքը, Բնդրէ յայտնի է, Թագաւորական մտադրաէր հրամանացը հակառակ գործելով․ բայց Պէժահար Մուստաֆա աղան նորէն պահանջելով զայն հասարակութենէն, անհանգիստ կ՚ընէ եղեր զանոնք իւր աղօթնաւոր ընթացիւքը ։

Սպասելութիւն ունինք, թէ կառավարութեան ականջը հասնելով յիշեալ Աղային այս անօրէն վարմունքը, հարկաւոր եղած սաստիկ հրամանները պիտի տրուի անոր իւր աղօթնաւոր ընթացքը անմիջապէս փոխելու համար ։

Արժանապատիւ Տ․ Խաչատուր տէր Գրիգորեան Օ․Մ․ Նուիրակի առաքելական Աթոռոյ Երուսաղէմի ։

ողջոյն Եղբ հանդերձ ջերմեռանդութեամբ ։

Նամակ հոգեշնորհ քաջալերութեան ձերոյ՝ որ առ դուռն մեր պատուական խնդրութեան իմոյ նուիրելոյ գրականութեան Եգիպտոս և յիշատակի բազմերախտ Հեղինակին Մեծափառութեան Յայտնութեան Յովհաննու, հաս առ իս․ բերելով ինձ անդր բուն ցանկալութիւն․ տեսու և գործունեայութիւն իմ․ խրախոյս քաջալերութեան և օրհնութիւն սփոփանաց ։ Որչափ մանաւանդ գո՞ր գոհութիւն գո՞ր շնորհակալութիւն գո՞ր երախտագիտութիւն էյէ զոր կարողէի ՚ի սրտէ մատուցանել Տեառն ամենայն և աղբերէ ամենայն ձիրուց, որ շնորհօք սուրբ հոգւոյն Աստուծոյ՝ առնել զմեզ մասն ապօրինակ փառաբանութեան ցանկալի գիտնական սրբոց մեր ։ Ոչ զոյգ բաղմութիւն է Հայոց, և ոչ բազմաց կարողութիւն, որ յաւէտ փայէ զմարմին և զհոգի զրաշխաւորել, այլ խնամոյն Փրկչի և քաջալեր զօրավիգին են, որ զամենայն ՚ի պարծանս հայրենեաց հրախանսւել կարեն ։ Այս խրախոյսից առաջնորդի կարօտեմք, զոր գործակցութիւն վայելէի սորոց Պետրոսեան Օհաննէսին աւելով․ «մի այսուհետև զմեզ յարգեսցէ զուասնի․ մի աղախացի ընդ յաւաքացիութիւն ազնիւ երախտեալ, մի պղծակերանն բարբառոյ պատկերաւութիւն»։ Իսկ այդ գոհութիւն երախտեաց մարդասիրին Աստուծոյ, զի ՚ի ձեռն տեսանեմք զատուցեալ բարեպէս, զաւակս խրախուսիչս, փութացեալ բարեպաշտ, փարթամն ազատաբանաւորս, և հոյր հրճուեալ ՚ի բարեկարգութիւնս որդւոյ ։ Մի՛ մեզոն երանելի ցանկայն հանդերձ, եթէ համեմատ փառաւորեալ Հօր սրբոցոյ՝ զձեռաց սուրբ Եգիպտոսին յաւագագոյն առանձին հանդիսա և հանդերձ ընթացոցոն ։ Այն․ և կեցէ աղօթէն օր ամենայն, յորում Պետրոսի Հօր խորհուրդ՝ սրտիկ առհասարակ հրճուանդեպ․ մերոյին ծաղկեցաւ ցեղն Հրգի մեծում և յաղթոցն վերայն Մեկի․ ամենայն առաւել Եգիպտոս զհատութեամբ և խնամութեամբ ։ Պարծանք շնորհաց այսպիսի առաւելութեան Փրկչ Տեառն զ զանուանս, որ զմեզ մասնակից ըստ Եգիպտոս զգայն մեծացեալ ՚ի գործական անդորրութեան․ իսկ մեք մնամք և եթէ կարող էինք զայս ամենայն փառաւորեալ ձեռն ատեն տոպրատին․ և սրբոյ երանութիւնով դ՚գ մեր, որ ընծայեցաւ և ՚ի մեր առանձնացեալ զգայն մարդասիրութեանս այսպիսի ։

Խնամին փրկատագաւորութեամբ և յարգանօք,

Ձերդ Արժանապատիւ Տէրութեան,

9 Յունիսի 1846 Կալկաթա ։ խոնարհ ծառայ,

Յովհաննէս Ավետեան ։

—Զմէտ յէն կը ծանուցանեն, թէ մեծ գոյնի ծնեալ մը գիւղաւորվ մը ցամաքը իջեր է, որուն փորը բանալով, մէջէն մարդու զլուխ մը հաներ են մարդ հագուստով․ կ՚երևի թէ քիչ ժամանակէ ՚ի վեր կուլ տուեր էր․ Այս ձուկը հազար հօխայէ չափ ծանրութիւն ունի եղեր ։

—Չարեքշաբթի օրը ցորեն բեռնաւորուած նաւ մը (մաւոնա) յանկարծահաս հողմ և ալեկոծութեան հանդիպելով Նաւահանգստին մէջ ընկըմեցաւ, ու մէջը եղած բոլոր ցորենը ծովը թափեցաւ ։

—Յօմարանիւս ատեն կըհաղորդենք մեր ընթերցողացը հետևեալ յօդուածը․ Կովկասեան Լրագրին 45 երորդ Թուէն հանելով․

«Հայրենի ուրախութեամբ հրատարակելի մի պարոն Աղեքսի Մ․ Շ․ Խիտրովի ընծայած ազգային կատարեալ գիտութեան արանցուին ընչաւթեան, զոր զկեղծմանութիւն ուխտեալ մեր ամենայն սիրով ատամնը յավերժութիւն ըստ ազգին մերոյ․ և ՚ի յոյժ որդւոյն ձեռնարկիս բազմաց ՚ի քանակէ պատանեաց ։

Սեք Նորին առաջարկութիւն քաջէն և պարզութեամբ ընդունելով զպարոն Աղեքսի Շ․ Խիտրովի կողմէ՝ Թիֆլիս յամսեան Մարտի 1846, հաւատարմացուցանեմք, թէ ունի նա զրան անցելութեան Ս․ զմահաւասութեան Բնագանութեան, Հայրապետութեան Նիւթոց գեղց, Մանկագարձութեան՝ Բնաբանութեան, և Խէշխադութեան, և է կատարելապէս հմուտ ողջմանց և փորձոց գիտացն և յողանուտութեանց, որք առաւելն ամենայն դյամագրակահան գործոյ, կամ սպառնելոյ ամենայն վերագունէ․ Ընդգծեալ ենք նաև զնա երախտաւոր յաջողութեան քննութեան և բայց փառաց նորա յընթացս աշակերտութեան նորա՝ բժշկական համալսարանին Դորպատայ»։

(Ձեռնագրութիւնն մեզ խօսի ծերունեաց արանցնոյ)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Եւրոպայի նոր պայման համար գրոց (ժէ)

Շատ մեծագին գիտական ոսկեձնոռաց բառարանի ցրելով մեզ երկիրանները գինեցուցանեն․ հրատարակել որին ամենայն գինն տոկոսին փոխ հանելու 100-150 ղրուշի փորձը փոխելով․ Այս գրոց որուն գինը միայն երկու Խուրուշ է․ ծեր տպարանիւ աշխատանի ամենայն մաքուր, և երկիրներն ամենայն պատուին ազգութեան բառարաններուն կործէ ։

Գործածելու կերպը այսպէս է․ մելանը ի՛ր երկիրայն գինի կոտեն․ և յիշեալ փոշւոյին մէջ խառնելով՝ կորիզ վրայ որ կոչուած բաժակ մը չափոյ է․ ծեծի այն բերանը կապել և երկիրայն մութ տեղը պահելով՝ կըծնէ այդ ամենայն յօժարութեամբ ։ Օրը անգամ մը պարսկել լաւագոյն և առաջ ծածկել բոլոր անդրադարձ ։

Ով որ կուզէ նմանել յիշեալ պատուիրաց ու կաղապարին կնաշխատութիւն առնուլ Արշալոյսոյ Արարատեան պարունակը ։

Պարոն Խաչիկիս Ձիլիէջեան փիլասոփայէն յուն Հաղարապետեամ որոնց անձին ներքոյ յողջողելութիւնը և իւր որձեւոցն ներս առնելոց Բանաւորը ունենալութիւնը փոխել կըմանալն իւր ծառայութիւնը կընդունան ազգին Լուսաւորչ բերանը․ Խոստանալով բոլոր ամենայն մասին վրան ընելու յօդուածները որ կըմածին իրենց տանը ընդունելութիւնը ամենայն յանձնէ․ իրեն ընդունածուն ծախքը տալով և իր վերադարձութիւն միայն ընելով․ և ընթրեր դնելով չէը աշխատանք ընտիր արդեանց ․

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ